

ΓΙΑΤΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΧΕΙ ΤΗΝ ΤΥΧΗ ΤΟΥ ΦΤΩΧΟΥ ΣΥΓΓΕΝΗ (Νοέμβριος 2006)

Συγγραφέας: ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΤΑΛΗΣ

Παρά τις ρητορικές για τον κεντρικό ρόλο του περιβάλλοντος στη «βιώσιμη ανάπτυξη» της χώρας μας, οι διαπιστώσεις ως προς την κατάστασή του σίγουρα προβληματίζουν:

1. Στον τομέα της ενέργειας, τα ορυκτά καύσιμα (πετρέλαιο και λιγνίτης) κυριαρχούν, καλύπτοντας ένα μερίδιο κοντά στο 93% της πρωτογενούς ενέργειας, ενώ οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας παραμένουν καθηλωμένες στο 4-5%. Επιπρόσθετα, η Ελλάδα δεν έχει επαρκείς στόχους για την εξοικονόμηση ενέργειας αλλά και στερείται του θερμικού πλαισίου για την προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων (που καταναλώνουν το 40% της παραγόμενης ενέργειας). Δεν είναι τυχαίο λοιπόν ότι οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) έχουν εκτιναχτεί τα τελευταία χρόνια, ξεπερνώντας ήδη το δεσμευτικό στόχο που έχει θέσει η χώρα για αύξηση των θερμοκηπιακών αερίων κατά 25% την περίοδο 1990-2010.

2. Στον τομέα της χωροταξίας το περιβάλλον αναζητεί τον πολυδιαφημισμένο «αναπτυξιακό» του ρόλο, π.χ. στην αγροτική ανάπτυξη ή στον τουρισμό. Για πολλούς όμως η προστασία του αποτελεί «τροχοπέδη» για την ανάπτυξη. Στο πλαίσιο μάλιστα της αναθεώρησης του Συντάγματος, η κυβέρνηση προτείνει μια τέτοια τροποποίηση του άρθρου 24 (σχετικά με τα δάση) που θα οδηγήσει στον αποχαρκτηρισμό εκατοντάδων χιλιάδων στρεμμάτων δασικών εκτάσεων αλλά και θα νομιμοποιήσει τους πολυπόικιλους οικοδομικούς συνεταιρισμούς που βρήκαν -ύστερα από πολλά χρόνια- το περιθώριο να «νομοθετήσουν». Στο ίδιο μήκος κύματος, η κυβέρνηση -με μια πρωτοφανή ρύθμιση- θεσμοθετεί τη δυνατότητα για την εξαγορά καταπατηθεισών δημοσίων εκτάσεων, επιβραβεύοντας ουσιαστικά την παρανομία και την αυθαιρεσία σε βάρος του φυσικού περιβάλλοντος.

3. Στον τομέα του αστικού περιβάλλοντος, η προτεραιότητα εξακολουθεί να

δίνεται στα Ι.Χ. αυτοκίνητα. Οι πόλεις ουσιαστικά επεκτείνονται ή αναδιαρθρώνονται για να εξυπηρετούν αυτούς που έχουν αυτοκίνητα αντί αυτών που δεν έχουν ή δεν χρησιμοποιούν τα αυτοκίνητά τους. Οι ελεύθεροι δημόσιοι χώροι -οι μόνοι ουσιαστικά στους οποίους οι πολίτες είναι απολύτως ίσοι μεταξύ τους- είναι υπό διαρκή πίεση από τα κάθε λογής επιχειρηματικά συμφέροντα, που δεν εκμεταλλεύονται μόνο μία αδύναμη διοίκηση σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο αλλά και τη σιωπή ορισμένων συλλόγων, που είχαν επιδείξει άλλα αντανακλαστικά στο παρελθόν. Τέλος, οικονομικά μέτρα εισάγονται χωρίς καμία αξιολόγηση ως προς την επίπτωσή τους στην πόλη και το περιβάλλον της. Για παράδειγμα, η εισαγωγή του ΦΠΑ στα ακίνητα, ένα καθαρά φοροεισπρακτικό μέτρο, οδήγησε στον τριπλασιασμό των κατεδαφίσεων μονοκατοικιών στην Αθήνα μέσα σε ένα μόλις έτος.

4. Στον τομέα της ποιότητας του αέρα νέες γενιές επικίνδυνων ρύπων εμφανίζονται στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη αλλά και σε μεσαία αστικά κέντρα στην περιφέρεια, τη στιγμή που και η παλαιότερη γενιά ρύπων εξακολουθεί να καταγράφεται σε υψηλά -αν και χαμηλότερα απ' ό,τι στο παρελθόν- επίπεδα. Ένα συνολικό σχέδιο μείωσης των εκπομπών, που θα δίνει έμφαση στη νέα γενιά των ρύπων, εξακολουθεί να αγνοείται.

5. Στον τομέα των απορριμμάτων, 1.200 και πλέον χώροι ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων λειτουργούν στην Ελλάδα του 21ου αιώνα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η ευθύνη βαρύνει μόνο την παρούσα κυβέρνηση. Η ανακύκλωση αδυνατεί να στεριώσει, με σημαντική ευθύνη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η αντίδραση σε δοκιμασμένες -στο εξωτερικό- τεχνολογίες διαχείρισης των απορριμμάτων (λ.χ. πυρόλυση) δεν είναι μόνο υστερική αλλά και παρεξηγήσιμη, ενώ η επιμονή στους (δυσεύρετους) χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) μοιάζει ακατανόητη. Για λόγους σύγκρισης, ένας ΧΥΤΑ που θα εξυπηρετεί μία πόλη σαν την Αθήνα, απαιτεί έκταση 4.200 στρεμμάτων για 20 έτη λειτουργίας. Όσο δηλαδή το 80% της έκτασης του πρώην αεροδρομίου στο Ελληνικό.

6. Στον τομέα των υδατικών πόρων, προβλήματα στη διαχείρισή τους εκδηλώνονται κυρίως στις πιο ευάλωτες περιοχές από άποψη υδατικού ισοζυγίου και περιβαλλοντικών πιέσεων, δηλαδή στα νησιά (κυρίως στις Κυκλάδες), στις παράκτιες περιοχές (κυρίως στα βόρεια παράλια της Κρήτης και στον Κορινθιακό) και στις περιοχές έντονης γεωργικής ανάπτυξης (θεσσαλικός κάμπος). Η έλλειψη πολιτικής σε

θέματα υδατικών πόρων αποτυπώνεται στην ποσότητα αντλούμενου γλυκού νερού που αντιστοιχεί ανά άτομο. Για την Ελλάδα, η ποσότητα αυτή είναι 830 κυβικά μέτρα ανά κάτοικο, όταν για τη Γαλλία είναι 530 κυβικά μέτρα ανά κάτοικο και για τη Γερμανία 460 κυβικά μέτρα ανά κάτοικο.

7. Τέλος, στον τομέα του φυσικού περιβάλλοντος, οι προστατευόμενες περιοχές που εντάσσονται στο δίκτυο NATURA 2000 δέχονται -όλο και εντονότερα- τις τοπικές «αναπτυξιακές» πιέσεις. Οι φορείς διαχείρισής τους εξακολουθούν να αγνοούνται, ενώ η επιμονή -εξαιτίας και των δογματικών αντιδράσεων συγκεκριμένων περιβαλλοντικών οργανώσεων- στην απαγόρευση κάθε χρήσης στις εν λόγω περιοχές (ακόμη και ενός οικοτουριστικού ξενώνα) τις αποξενώνουν από τα τοπικά αναπτυξιακά σχέδια και τις κατοχυρώνουν ως βαρίδια για την ανάπτυξη. Στην Ελλάδα το περιβάλλον προσπαθεί εδώ και χρόνια να πείσει ότι πρέπει να αποτελεί ισότιμο εταίρο στο μοντέλο ανάπτυξης της χώρας. Δυστυχώς, έχει ένα σοβαρό μειονέκτημα. Είναι δημόσιο αγαθό και δεν έχει άμεση οικονομική ανταλλακτική αξία. Κι έτσι παραμένει ο φτωχός συγγενής σε μία ανάπτυξη που προτάσσει το σήμερα και αδιαφορεί για το αύριο.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» στις 5 Νοεμβρίου 2006, σ. 6.